

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – СОФИЯ
Medical University - Sofia
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
Faculty of Medicine – Deans's Office

УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО
МЕДИЦИНСКА ПСИХОЛОГИЯ

Утвърждавам:
Чл. Кор. Проф. д-р И. МИТОВ
Декан на МФ, МУ-София

Програмата е приета на заседание на Факултетен съвет

Наименование на дисциплината:	МЕДИЦИНСКА ПСИХОЛОГИЯ
Специалност:	МЕДИЦИНА
Образователно-квалификационна степен:	МАГИСТЪР
Вид на дисциплината съгласно ЕДИ/УП:	ЗАДЪЛЖИТЕЛНА
Семестри на обучение:	ЗИМЕН
Изпит:	ДА
Семестър, в който се провежда изпита:	III
Хорариум на аудиторните занятия:	30 учебни часа
Лекции	15 учебни часа
Практически упражнения	15 учебни часа
Катедра:	ПСИХИАТРИЯ И МЕДИЦИНСКА ПСИХОЛОГИЯ
База за обучение:	УМБАЛ"Александровска" УМБАЛНП"Св.Наум"

УЧЕБЕН ПЛАН

ДИСЦИПЛИНА	Изпити в семестър	ЧАСОВЕ			РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПО СЕМЕСТРИ					
		Общо	Лек ции	Упраж нения	I	II	III	IV	V	VI
МЕДИЦИНСКА ПСИХОЛОГИЯ	III	30	15	15	--	--	1/1	--	--	--

1.Анотация на изучаваната дисциплина

Медицинската психология е клон на психологията, свързан с прилагането на психологическите принципи в медицинската практика. Предмет на медицинската психология са начините, по които биологичните, психологичните и социалните фактори си взаимодействат, за да повлияят на здравето. Медицинската психология изследва различните реакции на личността в здраве и болест, третира особеностите в поведението на лекаря и пациента, предлага набор от знания и умения за подобряване на тези взаимоотношения.

2.Основни задачи на учебната програма

Студентите да получат психологична компетентност, която да допълни обема на специализираните медицински познания. От студентите се очаква да развият цялостен възглед за пациента, траен интерес към психо-социалните и поведенчески аспекти на болестта и здравето, както и да придобият основни знания и умения за изграждане на професионални терапевтични отношения с пациентите.

Формат: лекции (PPT – презентации) и семинари (включват интерактивни методи на обучение: самостоятелна работа с въпросници и тестове, дискусии и brainstorming, работа по случаи, собствен опит).

3.Очаквани резултати

Усвояване от студентите на базови знания и умения от медицинската психология за: отношенията „лекар-пациент“, техники за водене на интервю и особености на комуникацията в медицински контекст, значението на възрастовите етапи и личностови характеристики при боледуване, устойчивост на стрес, био-психо-социален модел – оценка на потребностите и индивидуален план за грижи в медицинската практика.

3.1. Обем на усвоени теоретични познания

Основни знания за отношението „лекар-пациент“; реакции на личността в здраве и болест; теории за психичното развитие; теории за стреса и последствия от психотравмените преживявания върху психичното функциониране; компоненти на интервюто, траурна реакция и етични принципи; био-психо-социален модел в медицинските грижи.

3.2. Придобити практически умения

Познаване на етапите на психичното развитие и особеностите, характерни за всеки отделен стадий; разпознаване и преодоляване на съпротиви при лечението; информация за пренос и контрапренос в отношенията с пациентите и усвояване на партньорски модел на поведение; разпознаване на видовете насилие, последствията върху психиката и работа с пациенти, преживели психотравма; водене на интервю и усвояване на базисните правила на добрата комуникация; практически знания и умения за оценка на потребностите и изработване на индивидуален план за грижи в медицински контекст.

4.Тематичен план за лекции и упражнения

4.1. Лекции - 15 часа

Лекция №1: Характеристики и модели на отношението „лекар-пациент“

Същност на позитивната интеракция между лекар и пациент; Модели на отношение лекар-пациент: патернализъм, консуматорство, партньорство; Подобряване на терапевтичната връзка и придържане към лечението.

Лекция №2: Комуникация

Дефиниция и теории за комуникацията; Видове комуникация; Перцепция, атрибуция и нагласи; Нива на комуникация; Културални особености в комуникативния процес.

Лекция №3: Теории за психичното развитие

Основни принципи на психичното развитие; Психоанализа, Бихевиоризъм, Когнитивна психология. Теория за психосоциалното развитие на Ерик Ериксън: жизнен цикъл, възрастови кризи и задачи на развитието: стадии от 1^{ви} до 8^{ми}.

Лекция №4: Личност и поведение в здраве и болест

Значение на личностните фактори за клиничната практика; Здравно поведение и поведение в болест; Концептуални различия: личност, темперамент, характер; Психоаналитична теория за личността; Теории за личностните черти; Хуманистична перспектива (А. Маслоу); Социо-когнитивни теории.

Лекция №5 : Стрес и копинг

Етапи, прояви и симптоми на стрес; Копинг стратегии (стратегии за справяне); Адаптивни и дезадаптивни реакции на стрес; Стрес и болест; Психотравма и последствия върху психичното здраве; Видове насилие и утежняващи фактори; Устойчивост на стрес (Resilience).

Лекция №6: Медицинско интервю

Същност и видове интервю в медицинската практика. Умения за водене на интервю. Интервюиране в специфични ситуации. Интервю при болезнени теми, изискващи специален подход. Траурна реакция. Социални и културални аспекти на интервюто. Етични принципи.

Лекция №7: Био-психо-социален модел

Принципи, практика и научни изследвания; Оценка на нуждите и индивидуален план за грижи в контекста на био-психо-социалния подход.

4.2.Упражнения - 15 часа

Упражнение №1 Отношения „лекар-пациент“

Въвеждащ семинар, насочен към изследване на основите на позитивна връзка „лекар и пациент“ и значимостта на тази връзка за резултатите от лечебния процес. Студентите взимат участие в две упражнения: 1) Идентифицират и разсъждават върху придобития опит в клиничен и персонален контекст по отношение на основните аспекти на здравата, подкрепяща интеракция „лекар пациент“; 2) Проследяват и дискутират последователност от видео материали (интервюта), в които различни пациенти изказват мнение за основните компоненти на терапевтичната връзка. След края на всяко от упражненията се провежда дискусия в група.

Упражнение №2 Комуникация

Семинарът цели да повиши уменията на студентите в областта на медицинската комуникация, както и да подобри разбирането им за необходимостта от това да адресират гледната точка на пациента. Провежда се тренинг за комуникативни умения посредством последователност от интерактивни упражнения и ролеви игри.

Упражнение №3: Теории за психичното развитие

Самостоятелна работа върху „Тест за развитие“ и дискусия за реперите на психичното развитие в

голямата група; Обсъждане на случаи в различните възрасти – норма и патология (работа в малки групи и обща дискусия).

Упражнение №4 Личност и поведение в здраве и болест

Семинарът цели да запознае студентите с основни аспекти от личностното функциониране на човека, както и със значението на личностните фактори в ситуации на боледуване. Студентите попълват различни тестове (индивидуално и в група) с цел да се диференцират понятия като „личностни черти”, „темперамент”, „характер” и да се въведат принципни моменти от основни личностни теории.

Упражнение №5: Стрес и копинг

Самостоятелна работа върху въпросник „Насилие - мит или факт“ и дискусия в голямата група; Случаи на насилие и ранжиране по тежест (работа по групи и дискусия в голямата група).

Упражнение №6 Медицинско интервю

Основен за целите на медицинската практика семинар. След въвеждане на основните елементи в структурата на медицинското интервю, студентите разиграват различни предварително подготвени сценарии под формата на ролева игра с цел да упражнят основни умения и техники.

Упражнение №7: Био-психо-социален модел

Компоненти на био-психо-социалният модел – работа по групи и обратна връзка; Оценка на потребностите - работа по случаи и изработване на индивидуален план за грижи.

5. Помощни средства за преподаване:

РРТ с възможност за видео-клипове; flip-chart или дъска; маркери/тебешир.

6. Оценка на придобитите знания

Устен изпит.

6.1. Текущ контрол – форми, честота

Текуща проверка на знанията по време на семинарните занятия – активност и участие на студентите в провежданите занимания.

6.2 Семестриален изпит – структура и особености на изпита, начин на формиране на оценката

Студентите изтеглят 2 въпроса от конспекта и имат възможност за разработване на отговорите в конспектиран вид на хартиен носител, след което се провежда устен изпит.

7. Конспект по Медицинска психология за теоретичен семестриален изпит:

1. Характеристики и модели на отношението „лекар-пациент“ – патерналистичен, консуматорски, партньорски.
2. Елементи на позитивното отношение „лекар-пациент“. Подобряване на терапевтичната връзка и придържане към лечението.
3. Комуникация: дефиниция, теории и видове комуникация.
4. Комуникация: перцепция, атрибуция и нагласи. Нива на комуникация. Културални особености в комуникативния процес.
5. Теории за психичното развитие - Психоанализа, Бихевиоризъм, Когнитивна психология.

6. Теория за психосоциалното развитие на Ерик Ериксън: жизнен цикъл, възрастови кризи и задачи на развитието: стадии от 1^{ви} до 8^{ми}.
7. Личност и поведение в здраве и болест.
8. Теории за личността и психични реакции към болестта.
9. Теории за стреса - етапи, прояви и симптоми. Копинг стратегии (стратегии за справяне). Адаптивни и дезадаптивни реакции на стрес. Стрес и болест.
10. Психотравма и последствия върху психичното здраве. Видове насилие и утежняващи фактори. Устойчивост на стрес (Resilience).
11. Интервю – същност и видове. Умения за водене на интервю. Интервюиране в специфични ситуации.
12. Интервю при болезнени теми, изискващи специален подход. Траурна реакция. Социални и културални аспекти на интервюто. Етични принципи.
13. Био-психо-социален модел – принципи, практика и научни изследвания.
14. Оценка на нуждите и индивидуален план за грижи в контекста на био-психо-социалния подход.

8.Учебна литература:

1. Атанасов, Никола. „Теории за психичното развитие в психоанализата.“ Академично издателство „ПРОФЕСОР МАРИН ДРИНОВ“, София, 2002.
2. Ачкова, М. „Приложна психология в медицината и здравните грижи“, КОТИ ЕООД, 2001.
3. Балинт, М. „Лекарят, неговият пациент и болестта“. Фондация „Невронауки и поведение“ Национален център за комплексно изследване на човека, София, 1997.
4. Ейбрахам Маслоу. „Към психологията на битието“. Изд. „Изток-Запад, 2018.
5. Ериксън, Ерик. „Идентичност: Младост и криза“. София: Наука и изкуство, 1996.
6. Жан Пиаже. „Детската представа за света“. Изд. „Център за психосоциална подкрепа“, 2019.
7. Жан Пиаже. „Речъ и мышление ребенка“. Изд. Римис, 2008.
8. Манолова Х. „Работата с траура на родителите на деца с увреждания – политика за превенция на изоставянето и осигуряване на ранни интервенции“, сп. „Здравна политика и мениджмънт“, бр. 1, 2012, 39-42.
9. Манолова Х., С. Владимирова, Ил. Малинова, „Ръководство за работа с инструмента за оценка на нуждите на детето и изготвяне на индивидуален план за грижи в Дневен център“ и DVD обучителен филм, ANGO BOY, София 2005.
10. Манолова Х. „Дефиниция, видове малтретиране и индикатори за насилие в детска възраст“, „Психопатология. Казуси – втора част“ под редакцията на проф. д-р Надежда Маджирова, Изд. Лакс бук, Пловдив, 2019, 626-629.
11. Манолова Х. „Психотравмени преживявания в детството и последствия върху формирането на личността“. „Психопатология. Казуси – втора част“ под редакцията на проф. д-р Надежда Маджирова, Изд. Лакс бук, Пловдив, 2019, 629-631.
12. Манолова Х. „Ефектът от насилието върху детското развитие“, „Психопатология. Казуси – втора част“ под редакцията на проф. д-р Надежда Маджирова, Изд. Лакс бук, Пловдив, 2019, 631-633.
13. Николкова Св., Маринов П. „Психиатрия, психология и психотерапия“. Изд. Медицина, С., 2007
14. Ончев Г. „Личностова абнормност в клиничната практика“. Изд.Контекст, 2012.
15. Пендълтън и съавт. „Медицинският преглед: как да го изучаваме и преподаваме“. Фондация „Невронауки и поведение“ Национален център за комплексно изследване на човека, София, 1997.
16. Попов Хр. „Посттравматичен стрес“. Изд. „Лик“, С., 2003.
17. Пиаже, Ж. „Психология интелекта. Логика и психология“. Изд. Солотон, 1985.
18. Скинър., Б. „Отвъд свободата и достойнството“, Изд. „Изток-Запад“, 2017.

19. Bowlby J., "Attachment and Loss", The Hogart Press and the Institute of Psychoanalysis, London, 1980.
20. Morgan, M. "The Doctor-Patient relationship". In G. Scambler (Ed.), *Sociology as applied to Medicine* (5th ed., pp. 55-70). Saunders (W.B.) Co Ltd (Elsevier Health Sciences), 2003.
21. Sweet, J., Rozensky, R., Tavian, S. "Handbook of clinical psychology in medical settings". New York: Plenum Press, 1991.